

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова

«*29*» *нової* 20*23* р.

Протокол № *3*

Проректор з навчально-методичної
роботи проф. Вернидуб Р.М.

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Екологічне просвітництво

Освітньо-професійної програми Екологія

галузі знань 10 Природничі науки

спеціальності 101 Екологія

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом ПП1.15

Київ 2023

Розробники програми: кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри екології Лавріненко В.М.

Рецензенти :

Морозова Т.В. - кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища Національного транспортного університету.

Шевченко В.Г. - Кандидат с/г наук, доцент кафедри екології природничого факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до друку на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова «24» листопада 2023 року, протокол № 2

Голова НМР

(підпис)

Р.М.Вернидуб

(Імя, Прізвище)

I. Пояснювальна записка

Програма навчальної дисципліни циклу професійної підготовки *Екологічне просвітництво* складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня *бакалавр*, галузі знань *10 Природничі науки*, спеціальності *101 Екологія*.

Предмет вивчення навчальної дисципліни – вивчення навчальної дисципліни є організація і функціонування системи екологічної освіти і науки в Україні, освоєння методичного апарату здійснення екологічної освіти і виконання наукових досліджень, освітніх вимірювань.

Міждисциплінарні зв'язки – Екологія, Екологія людини.

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою вивчення навчальної дисципліни передбачається наступне: ознайомитися з основними поняттями концептуальними засадами й принципами екологічної освіти й виховання, проаналізувати історичні та теоретичні аспекти екологізації суспільного розвитку, визначити роль екологічної освіти як передумови щодо гармонізації взаємовідносин в системі «людина-природа» на основі наукових підходів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомитися з основними поняттями, етапами розвитку екологічного просвітництва, вивчити основні концептуальні підходи, принципи екологічної освіти в Україні і за кордоном, осмислити роль екологізації як передумови становлення гармонійно розвиненої особистості, висвітлити педагогічні та організаційно-методологічні основи екологізації освітнього процесу.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньої програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. ПРН18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.	<i>Інтегральна компетентність.</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
2.	ПРН14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.	ФК23. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.
3.	ПРН22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості.	ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду.

II. Орієнтовний тематичний план

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна форма навчання)
-------	---------------------	--	---

		аудиторні	лекції	семінарські	Практичні (лабораторні)	СРС	аудиторні	лекції	семінарські	Практичні	СРС
1	Модуль 1. Становлення й розвиток екологічної освіти та екологічного просвітництва.										
1.1.	Тема 1.1. Вступ. Актуальність екологічної освіти і виховання як наукової дисципліни. Об'єкт, предмет, мета і завдання. Формальна і неформальна екологічна освіта і виховання. Значення екологічної освіти в сусп. розвитку	4	2		2	10					10
1.2.	Тема 1.2. Становлення екологічної освіти і виховання: історична розвідка минулого і сучасного стану екологізації суспільства і гармонізації взаємовідносин у системі «людина-природа» як результат екологічної освіти і виховання	4	2		2	10	2	2			10
1.3.	Тема 1.3. Екологічна освіта і виховання: світовий досвід. Порівняльна характеристика системи екологізації освіти різних країн. Екологічна освіта і виховання в Україні. Концепція екологічної освіти в Україні. Принципи екологічної освіти	4	2		2	6	2			2	10
2	Модуль 2. Педагогічні та організаційно-методологічні основи екопросвітництва										
2.1.	Тема 2.1. Формальна екологічна освіта і виховання. Екологічна освіта і виховання дошкільнят, учнів початкової, середньої й старшої ЗОШ: шкільна і позаурочна робота. Позашкільна екологічна освіта і виховання. Екологічна освіта і виховання: професійно-технічна освіта, вища школа. Післядипломна екологічна освіта.	4	2		2	6	2	2			10
2.2.	Тема 2.2. Неформальна екологічна освіта і виховання. Просвітництво як передумова екологізації суспільства	4	2		2	6	2			2	10
2.3.	Тема 2.3. Просвітницька діяльність як передумова екологізації суспільства. Екологічна освіта для дорослого населення – основа екологізації галузей народного господарства: виробництва, АПК, ПЕК, ЖКГ.	4	2		2	6	2	2			10

2.4.	Тема 2.4. Роль громадських організацій в системі екологічної освіти і виховання дитячого і дорослого населення. Екологічна освіта і здоров'я людини.	6	2		4	6					10
2.5.	Тема 2.5. Екологічна освіта і виховання та стратегії сталого (збалансованого) розвитку. Основні тенденції та актуальні проблеми екологічної освіти і виховання	4	2		2	6					10
	Разом:	34	16		18	56		6		4	80

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Модуль 1. Становлення й розвиток екологічної освіти та екологічного просвітництва.

Тема 1.1 Вступ. Актуальність екологічної освіти і виховання як наукової дисципліни. Об'єкт, предмет, мета і завдання. Формальна і неформальна екологічна освіта і виховання. Значення екологічної освіти в сусп. розвитку

Зміст теми: Екологічна освіта – сучасна філософська та природоохоронна концепція. Стратегічні напрямки та тактичні завдання розвитку сучасної екологічної освіти різних верств населення. Розробка проблеми екологічної освіти у педагогічній науці та шкільній практиці. Система неперервної екологічної освіти та її структура. Рівні сформованості екологічної освіти. Головні принципи екологічної освіти – всеохоплюваність, обов'язковість, ступеневість, природовідповідність, доступність, діагностичність, диференційованість і варіативність. Неформальна і формальна екологічна освіта

Тема 1.2. Становлення екологічної освіти і виховання: історична розвідка минулого і сучасного стану екологізації суспільства і гармонізації взаємовідносин у системі «людина-природа» як результат екологічної освіти і виховання

Зміст теми: Мета, зміст та структура екологічної освіти.(монодисциплінарний, мультидисциплінарний та змішаний підходи до формування освіти). Умови ефективності засвоєння знань у процесі формування екологічної освіти. Форми організації навчальної роботи з екології. Співвідношення різноманітних видів навчально-пізнавальної діяльності екологічного спрямування (індивідуальної, групової, колективної). Активність молоді у навчальній діяльності. Методика формування екологічних понять. Проектні технології навчання екології. Впровадження інноваційних методів навчання у навчальний процес для поглиблення екологічних знань молоді.

Тема 1.3. Екологічна освіта і виховання – як елементи просвітництва у світовому досвіді.

Зміст теми: Порівняльна характеристика системи екологізації освіти різних країн. Екологічна освіта і виховання в Україні. Концепція екологічної освіти в Україні. Принципи екологічної освіти

Модуль 2. Педагогічні та організаційно-методологічні основи екопросвітництва.

Тема 2.1. Формальна екологічна освіта і виховання. Екологічна освіта і виховання: професійно-технічна освіта, вища школа. Післядипломна екологічна освіта.

Зміст теми: Екологічне виховання як розвиток волі, почуття, рис характеру, що проявляються в етичному ставленні до навколишнього середовища. Умови формування екологічного мислення, світогляду, свідомості та культури. Елементи екологічної культури: система знань про взаємодію природи й суспільства; ціннісні екологічні орієнтації; система норм і правил ставлення до природи; вміння та навички з її вивчення та охорони. Формування екологічної культури як складова гармонійного, екологічно безпечного розвитку суспільства. Шляхи та напрямки формування екологічної культури молоді.

Тема 2.2. Неформальна екологічна освіта і виховання. Просвітництво як передумова екологізації суспільства

Зміст теми: Неформальна екологічна освіта - як основний напрямок просвітництва. Форми та методи реалізації неформальної екологічної освіти.

Тема 2.3. Просвітницька діяльність як передумова екологізації суспільства. Екологічна освіта для дорослого населення – основа екологізації галузей народного господарства: виробництва, АПК, ПЕК, ЖКГ.

Зміст теми: Мета, завдання та функції виховної роботи з екології. Шляхи і напрями навчальної роботи екологічного спрямування. Національний характер змісту екологічного виховання. Можливості етноекології у формуванні активної життєвої позиції молоді. Робота екологічних гуртків, факультативів, проведення консультацій. Вивчення передового педагогічного досвіду

Тема 2.4. Роль громадських організацій в системі екологічної освіти і виховання дитячого і дорослого населення. Екологічна освіта і здоров'я людини.

Зміст теми: Роль громадських організацій в системі екологічної освіти. Функції, завдання, реалізація діяльності громадських організацій. Екопросвітницька діяльність громадських організацій. Екологічна освіта і здоров'я людини.

Тема 2.5. Екологічна освіта і виховання та стратегії сталого (збалансованого) розвитку. Основні тенденції та актуальні проблеми екологічної освіти і виховання

Зміст теми: Екологічний світогляд та екологічна культура у контексті реалізації принципів сталого розвитку. Шляхи формування екологічної компетентності особистості (моделі та технології).

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль успішності студентів з врахуванням поточного і підсумкового оцінювання проводяться відповідно до навчально-методичної карти робочої програми, де зазначено види і терміни контролю.

Кожен модуль включає бал оцінки поточної роботи студента на практичних заняттях. Рейтинговий контроль здійснюється під час захисту практичної роботи з урахуванням якості її підготовки. Кожна робота оцінюється за 6-ти бальною шкалою. Рейтингова оцінка повинна враховувати ступінь підготовленості студента до виконання практичної роботи, якість оформлення та своєчасний її захист. Рейтинговий бал за практичні роботи встановлюється як середнє арифметичне з усіх позитивних і негативних оцінок, виставлених по 6-ти бальній шкалі, отриманих на усіх практичних заняттях даного модуля.

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

6 балів – студент володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, допускає помилки у розкритті проблемних питань. Має у відповіді неточності.	3 бали – студент погано орієнтується у навчальному матеріалі, відповіді на проблемні питання не повно аргументовані. Наявні неточності у наведеному поняттійному апараті.
5 балів – студент володіє навчальним матеріалом. Розкриває проблемне питання опираючись на незначну кількість літературних джерел. Має неточності у відповідності до визначеної мети та завдань.	2 бали – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань .
4 бали – студент володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але не вистачає аргументованості у поясненнях, допускає у відповіді неточності та невідповідності.	1 бал- студент фрагментарно володіє матеріалом, викладений зміст не відповідає структурі визначених мети та завдань проблемних питань.

Доповнення:

2 бали – доповнення змістовне,	1 бал – доповнення містить інформацію
--------------------------------	---------------------------------------

грунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми.	яка суттєво не розширює дискусію.
---	-----------------------------------

Тест: (модульне контрольне тестування оцінюється в 10 балів).

1 бал - студент зазначив правильну відповідь на поставлене запитання	0 балів – правильна відповідь не вказана
--	--

Індивідуальне завдання (есе):

22 бали– обрана тема розкрита глибоко, містить достатню кількість посилань на літературні джерела та власну ґрунтовну аргументацію. Демонструє здатність здійснювати аналітично-порівняльне її осмислення. Прогнозувати ймовірні варіанти наслідків вирішення виявлених суперечностей на підставі різних ціннісно-нормативних програм.	16 балів – обрана тема розкрита без належної аргументації, ілюстрації прикладами, відсутні прогнози стратегій дій залежно від ціннісно-нормативного вибору.
--	---

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

Основними формами поточного контролю є:

- контроль на лекційних та практичних заняттях (усне або письмове опитування)
- контроль самостійної роботи
- модульний контроль у вигляді письмових тестових завдань.

Підсумкову атестацію включає контроль у формі заліку. Залік з дисципліни проводиться в усній формі. За залік студент може отримати від 1 до 100 балів.

Поточна успішність в дисципліні оцінюється від 0 до 100 балів.

Підсумкова визначається як середньоарифметичне за результати поточної успішності та заліку. Якщо за результатом поточного контролю студент набрав від 0 до 34 балів, він до заліку не допускається (за національною шкалою оцінювання ECTS).

Розподіл балів за освоєння курсу

Поточне тестування								Самостійна робота (індивідуальні завдання)	Модульне тестування	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
6	6	6	6	6	6	6	6	22	15×2=30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні літературні джерела:

1. Авраменко Н.Л. Екологія в системі освіти // Збірник наукових праць науково-методичної конференції "Людина та навколишнє середовище – проблеми безперервної екологічної освіти в вузах". – Одеса: вид-во ОДАХ, 2000. – С.113.
2. Желібо Є.П., Авраменко Н.Л. Підвищення екологічної культури населення як складової стійкого розвитку держави// Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції "Наука і освіта - 2002", - Том 2. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. – С. 19-20.
3. Концепція сталого розвитку України. – К., 1997. – 17с.
4. Про концепцію екологічної освіти в Україні// Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – № 7. – 2002. – С.3-23.
5. Концепція екологічної освіти України затверджена Рішенням Колегії МОН України № 13 /6-19 від 20.12.01 // Міністерство освіти та науки України // www.mon.gov.ua
6. Гордун І. М. Міжнародне співробітництво країн Центральної та Східної Європи з вирішення екологічних проблем // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки // Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского // <http://www.nbu.gov.ua>.
7. Карнаухова А. М. Деякі аспекти екологічної політики України в системі транскордонних міжнародних відносин (безпекова компонента) // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2005. – Вип. № 702. – С. 98-104.
8. Екологія людини. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / О.М. Микитюк, О.З. Злотін, В.М. Бровдій. -Х: ХДПУ "ОВС" 2000. - 208 с.
9. Момот Л.Л. Творчо-розвивальні технології та їх реалізація в середній школі // Біологія і хімія в шк. – 2003. - № 1. – с. 7-8.
10. Освітні технології / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
11. Функції і структура методів навчання / В.О.Онищук, Л.П.Тимчишин, І.Т.Федоренко та ін.; За ред. В.О.Онищука. – К.: Рад. Шк., 1979. – 159 с.
12. Екологічні стежки України. Живи, Земле! Методичні матеріали / Під ред. В.В.Вербицького. – К., СМП «АВЕРС», 2003 – 196 с.
13. Позашкільна освіта в Україні: Нормативно-правові акти/ М-во освіти і науки України. Нац. еколого- натураліст. центр учнівської молоді. – К.:НЕНЦ,2002.– 304с.
14. Основи еколого-натуралістичної освіти: Науково-методичний посібник / За заг. ред. В.В.Вербицького. – К., 2005.- 490 с.

VII. Рецензії: (додаються)